

Ю. В. Підвальна
кандидат педагогічних наук,
викладач
кафедри соціальної
педагогіки та соціальної роботи
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини

РОБОТА СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА З ДІТЬМИ ВУЛИЦІ

Сучасне українське суспільство характеризується складними соціально-політичними і економічними процесами, які неоднозначно позначаються на житті людей. Одночасно з розшаруванням суспільства зростає кількість людей, які потребують додаткової уваги з боку держави. Прикро, що до такої категорії потрапляють і діти, особливо ті, які виховуються у проблемних, кризових сім'ях. Недостатня підтримка з боку сім'ї, природна потреба у співчутті, співпереживанні, духовному захисті штовхає їх на крайні форми поведінки. Однією з них є втеча з дому, життя на вулиці з усіма наслідками цього соціального явища.

Дітьми вулиці здебільшого стають ті хлопчики та дівчатка, котрі живуть у незаможних чи неблагополучних сім'ях. Окрім того, як стверджують працівники притулку, прокуратури, міліції, доволі часто на вулиці опиняються діти, які народилися і яких виховували в цілком нормальних на перший погляд родинях. Одні втекли з дому, бо їм набридло слухати постійні сварки батьків, інші рідко бачили батька та матір через їх надмірну зайнятість, ще хтось утікає з дому, бо батьки неспроможні задовольнити їхні забаганки: купити модний одяг чи дорогі телефони. Серед людей побутує також думка, що на вулиці опиняються діти, чиї батьки поїхали на заробітки.

Проблема «дітей вулиці» в Україні надзвичайно актуальна і складна, щодня тисячі позбавлених домашнього тепла підлітків на наших очах вживають алкоголь, вживають наркотики, жебракують та вчиняють злочини.

До дітей вулиці в Україні також відносяться такі категорії: безпритульні діти – діти, які не мають постійного місця перебування через те, що втратили близьких, або коли їх вигнали з дому; бездоглядні діти – це діти, які мають де жити, але через бездоглядність близьких вони змушені тікати з дому; діти-утікачі з виховних установ – діти, що зазнали психологічного та інших насильств у закладах інтернатного типу; діти-втікачі із зовні благополучних сімей – це ті підлітки і діти, що мають високий рівень конфліктності і віддаленості у психологічному розвитку, діти, що за своїми психологічними ознаками схильні перебувати на вулиці (позбавлені батьківського піклування) [2,с.268]. В Україні сьогодні ще не існує точного визначення цієї категорії, тому діти вулиці розглядаються як неструктурований об'єкт і до нього належать діти, які залишилися без батьківської опіки і визначеного місця проживання.

Кажучи про дітей, які перебувають на вулиці, ми повинні пам'ятати, що більшість з них виховуються в несприятливих умовах (наприклад, батьки алкоголіки чи щось інше). Для них характерні всі, або деяка частина особливих характеристик особистості. Це важливо розуміти, щоб у процесі роботи бачити у складній поведінці дитини не навмисну неслухняність, а внутрішню неготовність дотримуватись деяких норм [3,с.145].

Згідно з Конституцією України «утримання і виховання дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування, покладається на державу» (стаття 52). Надання допомоги дітям, які залишилися з різних причин без батьківської опіки є надзвичайно важливим напрямком соціальної політики держави. Оскільки Україна ратифікувала Конвенцію ООН про права дитини, то вона взяла на себе низку зобов'язань по забезпеченню і захисту дітей, які залишилися без батьківської опіки.

Професійна діяльність соціального працівника, педагога базується на певних документах, законах, актах, указах. Міжнародна декларація по забезпеченню виживання, захисту і розвитку дітей проголошує

пріоритетність проблем дитини у суспільстві. Таке рішення було прийняте 30 вересня 1990 року в м. Нью-Йорку керівниками 190 держав. І ця декларація зобов'язує полегшити скрутний стан дітей, які проживають у важких умовах [3, с.280].

Конвенція ООН про права дитини визначає пріоритет інтересів дитини у суспільстві, наголошує на недоступності дискримінації дитини за будь-якими ознаками та необхідності виявлення державою особливої турботи про соціально – депресованих дітей: інвалідів, біженців, сиріт [4, с.3].

Збільшення кількості дітей, які виховуються поза сім'єю, загострення проблем соціального сирітства вимагають прийняття нагальних рішень щодо створення умов для навчання і виховання, соціального захисту та материнського забезпечення. З цією метою розроблені «Заходи щодо поліпшення становища дітей», які затверджені Указом Президента України від 17 жовтня 1997 року №1153. Основною метою реалізації заходів зазначено поліпшення становища дітей, позбавлених батьківської опіки [1, с.10].

Соціальний працівник має бути добре підготовлений до роботи з «дітьми вулиці». Він повинен мати глибокі й системні знання з фундаментальних психологічних і соціально-педагогічних дисциплін, творчо володіти різними виховними, діагностичними методами, методиками впливу на особистість, мати навички міжособистісного спілкування, вести діалог, дискусію, що дасть змогу йому розібратися у великій кількості варіантів відповідей на поставлені запитання, вміти виконувати конкретну практичну роботу, надавати всім потребуєчим допомогу і підтримувати клієнта.

Список використаних джерел

1. Агаркова Н. Законодавче забезпечення соціально-правового захисту дітей (2002-2005pp.)К.: 2007.№2. С.9-12.
2. Зверева І. Соціальна робота. -К.: 1997.-289 с.

3. Капська А. Соціальна робота: Навч. Посіб.- К.: Центр. Навч. Літератури, 2004.- 352 с.
4. Кошиль В. Комарова Н. «Діти вулиці» - К.:ТОВ «АВЕГА», 2002.-52 с.